

Werkgroep Nestkasten Scherpenzeel

NATUURLIJKE BESTRIJDERS

EIKENPROCESSIERUPS

Jaarbericht 2025

Uitgave: nummer 5

Scherpenzeel, november 2025

Inleiding:

Werkgroep nestkasten is door enkele inwoners van Scherpenzeel in 2020 ontstaan en probeert de gemeente Scherpenzeel en haar bewoners te helpen bij het bestrijden van eikenprocessierupsen op natuurlijke basis, d.m.v. het plaatsen van nestkasten in en rondom straten waar eikenbomen voorkomen en de kans op aanwezigheid van processierupsen het grootst is, om zo de overlast voor mensen te verminderen.

Deze natuurlijke aanpak van processierupsen heeft ook een natuurlijke werking, zodat er minder tot geen bestrijdingsmiddelen - op termijn - meer ingezet behoeft te worden. Bestrijdingsmiddelen hebben een schadelijk effect op alle andere voorkomende rupsensoorten. Veelal wordt het middel Xentari hiervoor ingezet, die verzacht *misschien* de overlast voor de mens, maar vergroot het probleem in de natuur. De natuur raakt alléén maar verder uit balans en op termijn wordt het probleem zelfs alléén maar groter.

Werkgroep nestkasten:

De werkgroep bestaat uit 3 coördinerende personen en beschikt over een whatsappgroep met 17 vrijwilligers, die jaarlijks het onderhoud op zich nemen. Om de **250 nestkasten** elk jaar te schonen en goed te onderhouden zijn deze vrijwilligers hard nodig.

De eikenprocessierups (EPR), rups van een nachtvlinder, is in warme maanden mei, juni en juli actief. 's Nachts gaat de rups in een optocht op zoek naar voedsel: het blad van de eik. Zachte winters en warme zomers leidden in voorgaande jaren geregeld tot een ware rupsenplaag. Sinds 2022 is er sprake van een afname in de overlast. Afgelopen voorjaar is er lichte toename van eikenprocessievinders waargenomen, dit t.o.v. voorjaar 2024, maar ondanks deze toename zijn er niet extreem veel EPR-nesten aangetroffen.

Van preventief bestrijden naar opsporen en vernietigen van nesten.

De gemeente Scherpenzeel voert elk jaar volgens een vaste route de preventieve bestrijding uit. Hierdoor wordt de voedselvoorziening voor vogels met jongen zwaar ontregeld. De werkgroep zal de gemeente blijvend adviseren om dit te overwegen aan te passen. Het is beter om bij signaleren van nesten, deze bomen te voorzien van een rood-wit waarschuwingslint, om daarna deze nesten te laten wegzuigen.

Vrijwilligers aan het werk

Nestresultaten 2025:

De werkgroep heeft de schoonmaakactie op zaterdagochtend 18 oktober uitgevoerd. Vrijwilligers die hierbij niet aanwezig konden zijn hadden daarvoor al een serie kasten schoongemaakt. Totaal zijn er 250 nestkasten bezocht, schoongemaakt en zo nodig gerepareerd. Zie hieronder de overzichten met resultaten.

Totaal nestkasten	250	stuks
met mezenest	154	62%
ander vogelnest	12	5%
sub aantal nesten	166	66%
geen nest aanwezig	84	34%
bezet pimpelmees	54	35%
bezet koolmees	100	65%
dubbelnest in kast	1	

Straat / Laan	Nestkasten totaal	Nestkasten bezet	% bezetting	EPR spuiten
Begraafplaats Lambalgen	11	7	64%	ja
Dashorsterweg	20	15	75%	nee
De Kleine Haar	20	15	75%	nee
De Maatjes - Ringbaan	17	12	71%	ja
Het Witte Hek	23	13	57%	nee
Heuvelsekamp	11	3	27%	ja
Industrielaan - 'T Zwarteland	13	7	54%	ja
Lambalgerkeerkade	23	19	83%	deels
Oude Barneveldseweg	17	12	71%	ja
Park Scherpenzeel	37	29	78%	nee
Polschesteeg-Jaagpad	21	16	76%	nee
Sportpark-Zwembad	37	18	49%	ja
Eindtotaal	250	166	66%	

Eind conclusie:

Van totaal **250 nestkasten**, waren 154 kasten bezet door een mezensoort en 12 kasten door een andere vogel, zoals bonte vliegenvanger, boomklever of mus. De verdeling tussen kool- en pimpelmees was 100 nesten van de koolmees (65%) en 54 nesten van de pimpelmees (35%). Dit op basis van grootte vliegopening. Vier straten hadden een score van onder de 60%. Vooral de Heuvelsekamp valt hierin negatief op, mogelijk hangen hier de kasten te dicht bij elkaar, of is het leefgebied van mezen hier minder geschikt.

Wanneer we de nestkastbezetting weer vergelijken met de straten die **wel of niet preventief zijn gespoten**, komt daaruit wederom een groot verschil. Kastbezetting komt in straten zonder preventief spuiten (72,7%) behoorlijk hoger uit dan in straten die wel preventief in het voorjaar worden gespoten (55,7%). Dit is een groot verschil, die ook vorig jaar werd geconstateerd. Verklaring hiervoor is helder; want wanneer je aan de voorkant de rupsen bestrijdt, haal je daar indirect later het voedsel ook voor mezen in de broedtijd weg.

Afgelopen jaar zijn er bij de gemeente geen klachten van overlast EPR gemeld. De plaagdruk was daarmee wederom laag. In 2025 heeft de gemeente alléén preventief bestreden. Samen met de gemeente gaan we komend jaar 2025 bespreken, en hopen dat preventief spuiten wederom verder wordt afgebouwd. Tevens zou mooi zijn als de gemeente meerdere 'groene werkgroepen' met elkaar weet te verbinden, dit komt de algemene biodiversiteit in Scherpenzeel zeker ten goede.

Verlaten mezenest.

Aziatische hoornaarnest (schadelijk)

Huisvesting van een boomklever

Bij deze willen wij een ieder bedanken, die zich heeft ingezet aan biodiversiteitsherstel in Scherpenzeel.

Met gevleugelde groet,

Margriet Vink, Gerrit van de Haar & Henk de Leeuw | U kunt ons bereiken via email: info@margrietvink.nl